

vensku a matka s dítětem na Král. Vinohradech. Přes to byl zmíněný okresní soud místně příslušným soudem opatrovnickým, protože podle spisů měl otec poslední bydliště v historických zemích Československé republiky v Čerčanech (§ 109 odstavec první, věta druhá j. n.). Následkem toho trvá podle § 29 j. n. příslušnost okresního soudu v Benešově i nadále a neprávem tento soud odpírá rozhodnutí o návrhu matky, by otec byl přidržen k placení výživného pro dítě. Poručenský úřad prvé stolice v Rahově není příslušným, protože podle § 1 zák. ze dne 20. prosince 1922, čís. 391 sb. z. a n. neurčuje se tam místní příslušnost ve věcech poručenských (opatrovnických) obecným soudem, nýbrž bydlištěm, nebo pobytem, nebo posledním bydlištěm poručencovým (opatrovancovým). Tím ovšem není vyloučeno, by opatrovnický soud nepřenesl podle § 111 j. n. svou příslušnost na jiný soud, v jehož obvodu opatrovanec bydlí.

Čís. 7975.

Předpis § 248 obč. zák. platí i proti zletilému, jenž byl zbaven svéprávnosti pro marnotratnost.

I při přechodném a nezaviněném pomatení smyslů škůdce lze přisouditi poškozenému ze škůdcova majetku úplnou nebo částečnou náhradu.

Nárok proti nepřičetnému podle § 1310 obč. zák. vzniká již škodou, podpůrnost jeho jeví se jen v tom, že jest vázán podmínkou, že třetí osoba není za škodu zodpovědna. Nevyhledává se, by třetí osoba byla předem žalována a žaloby sprostěna.

(Rozh. ze dne 19. dubna 1928, R II 124/28.)

Žalobce domáhal se na žalovaném Metoději H-ovi a jeho opatrovnici Františce H-ové náhrady škody z toho důvodu, že žalovaný Metoděj H. zapálil v červnu 1927 svou stodolu, čímž byla zachváčena i stodola strany žalující, která shořela i se svršky v ní se nacházejícími, čímž způsobena byla žalobci škoda v zažalované výši. Povinnost žalované Františky H-ové k náhradě opíral o § 1309 obč. zák., protože Františka H-ová zanedbala své povinnosti jako opatrovnice Metoděje H-a, nestarajíc se oň a nevykonávajíc nad ním dohled. Povinnost žalovaného Metoděje H-a opíral žalobce o tvrzení, že žalovaný dopustil se činu jsa přičetným a že jest proto za škodu zodpověden, a pak-li nebyl přičetným, o ustanovení § 1310 obč. zák., že, nestačil-li by majetek Františky H-ové, že má majetek Metoděj H. a tohoto majetku lze použití k úhradě škody způsobené žalobci. Procesní soud prvé stolice žalobu zamítl. Odvolací soud nevyhověl odvolání žalobce, pokud napadlo rozsudek prvního soudu zamítající žalobu proti Františce H-ové, vyhověl

mu však ohledně Metoděje H-a, rozsudek prvního soudu ohledně tohoto žalovaného zrušil a vrátil věc prvnímu soudu, by, vyčkaje pravomoci, o ní dále jednal a znovu rozhodl. V tomto směru uvedl odvolací soud v d ů v o d e c h: Mylný jest názor prvního soudu, že Metoděj H., pokud jest na rovní s dospělým nezletilcem, nemůže býti o náhradu škody žalován. Pravda, že se na něho nevztahují předpisy § 1308—1310 obč. zák., ale za to podle § 248 druhý odstavec obč. zák. (III. dílčí nov.), jest práv celým svým zaviněním. Když tomu tak, jest řízení v první stolici kusé a neúplné, poněvadž se první soud s otázkou výše škody vůbec neobíral. Arci zkoumal první soud dále též otázku, zdali Metoděj H. byl při spáchání činu příčetný a zda za škodu jím způsobenou odpovídá čili nic (tu tedy první stolice sama připouští zodpovědnost H-ovu, jednal-li ve stavu příčetném). Po té stránce tvrdila žalující strana před první stolicí kromě jiného, že Metoděj H. bývá občas při lepším rozumu, takže časem mezi záchvaty (padoucnic) bývá příčetný; bezprostředně před požárem hrozil, že, když nemá z majetku nic, raději vše zapálí, a hned na to vyhrůžku splnil, i lze z toho souditi, že věděl, co chce udělati. Na důkaz o tom dovolávala se žalující strana též výslechu znalců lékařů. První soud však, aniž provedl důkazy, zjistil jedině podle trestních spisů, zejména podle posudku soudních znalců v trestním řízení, že Metoděj H. v čase spáchání trestného činu byl úplně nepřičetný a bylo proto také trestní řízení pro zločin žhářství podle § 90 (správně § 109) tr. ř. zastaveno. I došel první soud k závěru, že v tomto případě Metoděj H. podle § 1308 obč. zák. nezodpovídá za svůj čin. Než ono zjištění o úplné nepřičetnosti žalovaného odvolání právem napadá potud, že nelze z posudku lékařů v trestním řízení zjistiti, že Metoděj H. není zodpovědný za škodu, poněvadž posudek ten stačil sice veřejnému žalobci k zastavení řízení, ale pro civilní soud je pouze odsuzující nálezní trestního soudu závazný po rozumu § 268 c. ř. s. Odvolání vytýká to jako nesprávné ocenění výsledků průvodního řízení, spíše však jde o kusost (neúplnost) řízení nastalou z toho, že první stolice neprovedla tu žádných důkazů. Uvedený právní závěr prvního soudu neobstojí. Zjistilo-li by se způsobem bezvadným, že Metoděj H. spáchal škodný čin ve stavu úplné nepřičetnosti, bude jeho občanskoprávní zodpovědnost posouditi podle §§ 1308 a 1310 obč. zák. (byť i dosud nebyl úplně zbaven svéprávnosti). Že by byla poškozená žalující strana sama jakýmkoliv zaviněním dala podnět ke škodnému činu, o tom nebylo ve sporu asi potuchy, takže ustanovení § 1308 obč. zák. — jehož obsah se ostatně v napadeném rozsudku uvádí nepřesně — žalobnímu nároku nepřekáží. Pokud se však žalobní nárok opírá o předpis § 1310 obč. zák., namítl žalovaný vším právem, že jeho závaznost jest tu pouze podpůrná; žalující strana může na něho tedy po právu dokročiti teprv, až bude pravoplatně jisto, že nedosáhne náhrady podle § 1309 obč. zák. od Františky H-ové. Tehdy by arcí též bylo po případě přihlídnouti k další námitce žalovaného, že jeho majetek není tak veliký, by bylo odůvodněno použití ustanovení § 1310 obč. zák.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl rekursu žalovaného Metoděje H-a.

D ů v o d y:

Mylným jest názor stížnosti, že se na spolužalovaného Metoděje H-a nevztahuje předpis § 248 obč. zák., ukládající dospělým nezletilcům ručení za škodu jimi zaviněnou. Metoděj H. jest sice již zletilý, ale, byv zbaven pro marnotratnost svéprávnosti, rovná se podle § 4 řádu o zbavení svéprávnosti ze dne 28. června 1916, čís. 207 ř. zák. dospělému nezletilci. Platí proto i pro něho § 248 obč. zák. Podstatou sporu však není, zda Metoděj H. ručí za způsobenou škodu, ačkoliv byl zbaven částečně svéprávnosti, nýbrž zda byl, když založil oheň, přičetným. Nesprávným jest ovšem názor prvního soudu, že, nebyl-li přičetným, neručí za následky svého činu. I v tomto případě může býti odsouzen k náhradě celé neb části škody, nikoliv však podle všeobecných pravidel o zavinění, nýbrž podle zvláštních pravidel o náhradě škody způsobené jednáním nezaviněným nebo bezděčným, obsažených v §§ 1306 až 1310 obč. zák., o něž i žalobce svůj nárok opírá. Otázku přičetnosti žalovaného bylo proto nutno řešiti, ale právem uznal odvolací soud, že výrok procesního soudu o nepřičetnosti žalovaného spočívá na vadném řízení, poněvadž jeho jedinou oporou jest obsah trestního spisu a znaleců v trestním řízení. Žalobce navrhl již v žalobě o přičetnosti žalovaného důkaz znalci. Příčí se zásadě ústnosti a bezprostřednosti řízení a porušilo právo zaručené žalobci v § 289 c. ř. s., by směl se zúčastniti výslechu znalců a klásti jim otázky, když bez jeho svolení byl místo znaleckého důkazu proveden důkaz přečtením písemného posudku znalců v trestním řízení, tedy důkaz ve své podstatě listinný. Nového výslechu znalců bude mimo to třeba i z důvodu hmotného práva, neboť ku posouzení žalobního nároku s hlediska §§ 1307 a 1310 obč. zák. nestačí o sobě zjištění, zda žalovaný byl, když založil oheň, přičetným, či nepřičetným. Bude třeba zabývati se také otázkou, zda jeho nepřičetnost byla stavem trvalým, či okamžitým pomatením smyslů, zda si tento stav sám nezavinil, zda nepřičetnost byla úplná, každé zavinění vylučující, či zda lze žalovanému přece nějakou vinu přičítati. K tomu sluší podotknouti, že se § 1310 obč. zák. podle svého doslovu a souvislosti vztahuje sice jenom na osoby v § 1308 obč. zák. uvedené, tedy osoby šílené, blbé a nedospělé, při čemž ovšem nezáleží na tom, zda šílenost a blbost byla již odnětím svéprávnosti soudně zjištěna, že však nelze v příčině povinnosti k náhradě škody činiti rozdíl mezi trvalou a pomíjející nepřičetností, takže soud může podle § 1310 obč. zák. i při přechodném a nezaviněném (§ 1307 obč. zák.) pomatení smyslů přisouditi poškozenému ze škůdcova majetku úplnou nebo částečnou náhradu (Randa, O závazcích k náhradě škody 1912 str. 31).

Konečně jest rekurs bezdůvodným také, pokud se snaží doličiti, že žaloba proti Metoději H-ovi jest předčasná. Podpůrnost nároku podle § 1310 obč. zák. jest pravidlem práva hmotného, nelze ji proto vykládati tak, že nárok nesmí býti zažalován, dokud nebylo právoplatně rozhodnuto o žalobě na třetí osoby o náhradu téže škody. Poškozený nemůže býti vůbec nucen domáhati se od třetích osob náhrady, žaluje-li

přímo a hned osobu nepřičetnou, nemůže býti žaloba odmítnuta pro předčasnost, nýbrž musí býti otázka ručení třetích osob řešena ve sporu jako otázka předurčující. Tím méně lze takovou žalobu odmítnouti jako předčasnou, byla-li, jako v souzeném případě, spojena se žalobou na třetí osobu. Mylným jest názor, že nárok proti Metoději H-ovi vznikl teprve právoplatným zamítnutím nároku uplatněného podle § 1309 obč. zák., proti jeho podpůrkyni Františce H-ové. Také nárok proti nepřičetnému podle § 1310 obč. zák. vzniká již škodou, podpůrnost jeho jeví se jenom v tom, že jest vázán podmínkou, že třetí osoba není za škodu zodpovědná. Závěr, že třetí osoba musí býti předem žalována a žaloby sprostěna, nemá ani v § 1310 obč. zák., ani v jiných předpisech práva hmotného neb procesního opory.

Čís. 7976.

Z toho, že souhrn práv a požitků vložených pro někoho na nemovitosti, jest označen jako výměnek, neplyne, že by všechna tato práva měla býti posuzována jako reální břemeno. Předmětem reálního břemene mohou býti jen pozitivní plnění, nikoliv však pouhé trpění a opomenutí. Právo užívání stodoly zanikne jejím vyhořením a nemá oprávněný proti zavázanému ze zákona nároku na to, by stodolu znovuzřídil.

(Rozh. ze dne 19. dubna 1928, Rv II 748/27.)

Žalobkyně domáhala se na žalované, by zřídila do dobrého a účelu přiměřeného stavu vyhořelou stodolu a odevzdala v ní žalobkyni jako výměnu menší susek a patro nad humnem s právem mláčením a čištění obilí na humně a, dokud se tak nestane, poskytla žalobkyni náhradu nebo přiměřené odškodnění a odůvodňovala žalobní žádost tím, že na usedlosti vázl pro žalobkyni výměnek záležející kromě jiného také v tom, že žalobkyni ve stodole přísluší menší susek a patro nad humnem s právem mláčením a čištění obilí na humně, a k tomu volný příchod a odchod s povinností hospodáře místnosti tyto vždy v dobrém a přiměřeném stavu svým nákladem udržovati. Procesní soud první stolice žalobu zamítl. Odvolací soud uznal podle žaloby.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Odvolací soud míní na rozdíl od soudu první stolice, že právo žalobkyně k užívání menšího susku a patra ve stodole k ukládání slámy, sena a steliva, které jí přísluší s výměnkem pro ni na usedlosti vloženým, a k vůli němuž se domáhá tímto sporem zřízení nové stodoly místo shořelé stodoly staré, není služebností, nýbrž prý reálním břemenem, které prý nelze se služebností zaměňovati a na něž prý nelze použití ustanovení § 525 obč. zák. o zániku služebností. Žalovaná je prý tedy ze smlouvy povinna shořelou stodolu znovu postavit a než se tak stane,